

→ RÖPORTAJLAR: Gülder DEMİR - gulder.demir@dunya.com

VAHAP MUNYAR:

"Adı gibi projenin aslı da çok güzel"

TOBB Türkiye Medya ve İletişim Sektör Meclisi Başkanı ve Hürriyet Gazetesi Ekonomi Müdürü Vahap Munyar: "TOBB'un burada üstlendiği bir görev de giderek projeyi uluslararası arenaya da taşımak oluyor."

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Filistin Ticaret, Sanayi ve Tarım Odaları Federasyonu Başkanı Ahmet Haşim Zügayir, TOBB Başkan Yardımcısı Nejat Koçer, TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Yardımcı, Türkiye'nin Filistin Özel Koordinatörü Vehbi Dinçerler, TEPAV Direktörü Prof. Güven Sak'tan oluşan heyet Altıncı Ankara Forumu toplantısı için İsrail ve Filistin'de bir dizi temas gerçekleştirdi. Altıncı Ankara Forumu toplantılarını Türkiye'den giden gaze-

teciler de yakından izledi. Hürriyet Gazetesi Ekonomi Müdürü, TOBB Türkiye Medya ve İletişim Sektör Meclisi Başkanı Vahap Munyar, Ankara Forumu'nun, 2004 yılı Aralık ayında dönemin Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün bölgeyi ziyareti sırasında gündeme geldiğini ve ilk toplantının Nisan 2005'te Ankara'da yapıldığı günden bu yana haber olarak takip ettiğini belirterek Altıncı Ankara Forumuna yönelik izlenimlerini Ekonomik Forum Dergisi için değerlendirdi

● **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) Ankara Formu'nun altıncı toplantısını kısaca değerlendirebilir misiniz?**

TOBB-BİS (Barış İçin Sanayi) projesini bu kadar yakından izlememiştim. Ankara Forumu, kurulacak organize sanayi bölgeleriyle bir yandan ekonomik sıkıntılar yaşayan Filistinlileri iş alanlarına kavuşturmayı amaçlarken, diğer taraftan da bu sürecin Filistin ile İsrail arasında kalıcı barış sağlanmasına katkıda bulunmayı hedefliyor. Adı gibi projenin aslı da çok güzel. Bir araya gelmeleri söz konusu olmayan Filistin ve İsrail'in iş dünyası örgütleri arasında ortak platform oluşturulması bir aşamadır. İsrail ve Filistin oda başkanlarının aynı otobüse bindiklerini gözümle gördüm. Bu belki çok fantastik gelebilir, sadece görüntü denebilir, ama bence bu bir aşama. İnsan ilişkilerinin bu noktaya gelmesi en azından umut veriyor. Bilindiği gibi bölge çok zor bir bölge ve Filistin'in de kendi içinde sorunları var. Filistin'in şu andaki mevcut yönetimi "Barış İçin Sanayi" projesine, hatta belki İsrail ile barışa sıcak bakıyor.

● **Forumun ilk toplantısından itibaren Gazze'de bulunan Erez Organize Sanayi Bölgesi'nin devre dışı kalmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Seçimlerde Hamas'ın ağırlıklı çıkması ile birlikte Gazze tümüyle Hamas'ın kontrolüne geçince, özellikle bu proje için Erez Sanayi Bölgesi'nin ilk nokta olarak seçilmesi Ankara Forumu'nu buzdolabına kaldırma noktasına getirmişti. Çünkü Gazze'de Hamas hâkimiyeti nedeniyle Filistin'in mevcut hükümeti oraya çok fazla müdahale edemiyor. Dolayısıyla Altıncı Ankara Forumu'nda yeni bir iki yer daha gündeme getirildi. Cenin Bölgesi'ndeki Jalameh ile Tarqumia. Filistin yönetimi bu iki noktadan biri belki de ikisini birden olabilir, biz de kabul ediyoruz dediler. Yeniden oralar için fizibilite çalışmaları yapılacak. Kurulabilir mi? Aslında kurulması çok zor, eğer kurulabilirse bence bir mucize gerçekleşecek. Toplantılar bitiyor örneğin Filistin tarafıyla sohbete dalıyorsunuz , Filistin Ticaret Odası Başkanı "herhalde benim ömrüm yetmez bu işlere" diyor. Bu işin lokomotifini üstlenmiş adam bile çok inanarak yapmıyor, ama yine de projenin arkasında duruyor. Belki süre uzayabilir, umutsuzluklar olabilir yine de bir araya gelmelerini olumlu buluyorum.

● **Quartet Koordinatörü ve İngiltere'nin Eski Başbakanı Tony Blair ile görüşmeler projenin olabilirliğini güçlendirmiyor mu?**

Tony Blair her şeyden önce görevde yeni. Daha önce aynı görevi Dünya Bankası Eski Başkanı James Wolfensohn yürütüyordu ve konuyu yakından izlediği için projeyi çok iyi biliyordu. Hatta projeyi duyunca Ortadoğu'ya giderken TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu ile Ankara Havaalanı'nda bir-iki saat görüşme talebinde bulunuyor. Bu sürpriz görüşme için acil bir toplantı organize ediliyor ve görüşüyorlar. Wolfensohn, "Benim çantamda Ortadoğu'daki sorunları çözmede kullanabileceğim üç milyar dolar var, sizin bu proje de çok güzel, mutlaka gerçekleştirelim" diyor. Tony Blair yeni olduğu için görüşünü daha net oluşturabilmiş değil. "Tam benim aradığım proje bu" dedi, notlarını aldı, tekrar taraflarla görüşüp, yani Ortadoğu dörtlüsü tarafları ABD, AB, Rusya ve BM'ye bu konudaki görüşlerini aktaracak. Projeye çok sıcak baktığını söyleyebilirim. Ayrıca Ortadoğu Dörtlüsü diye geçen dörtlünün temsilcisi olarak bu görüşmeyi yapması

Bu projenin temelinde buradan çıkacak ürünlerin bütün dünya ülkelerine gümrüksüz girişi söz konusu olacak. Bütün dünya ülkeleri ile serbest ticaret anlaşması yapılması gerekecek veya özel statü uygulanacak"





projeyi uluslararası boyuta taşıyor. Nitekim İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres, "İsrail'in de içinde olduğu bir olayda bir Müslüman ülkeye inisiyatif veriyoruz ve sizi çözümün bir odağı olarak görüyoruz" dedi. TOBB'un burada üstlendiği bir görev de giderek projeyi uluslararası arenaya da taşımak oluyor.

Hemen belirtmeliyim ki, "Ankara Forumu" denildiğinde insanlara pek anlamlı gelmiyor ancak "Barış İçin Sanayi Projesi" denildiğinde çok şey anlatıyor. Tabii bir de TOBB siyasi olarak yapmadığı için çok anlamlı bulunuyor. Türkiye Ortadoğu'da sorunu çözmek için bir numaralı ülke gibi gösterilirse Amerika bundan rahatsız olabilir. Veya AB, Rusya rahatsızlık duyabilir. Türkiye Odalar Borsalar Birliği'nin inisiyatifinde daha çok işadamlarının örgütlediği bir şey. Cumhurbaşkanları sadece arkadan destek veren bir mekanizma kurulduğu için dünyanın bazı ülkelerini kızdırmak yerine destek alabilir. Bu da TOBB'a uluslararası bir görev düşmesi demek oluyor. Bir önek vereyim, Yahudi işadamlarının örgütlendiği bir işadamı örgütünün başkanı projeyi çok beğendiklerini ve ne yapabileceklerini TOBB Başkanı Rifat Bey'e soruyor. Rifat Bey de "Siz bu bölgedeki üretilecek ürünleri almayı taahhüt edin yeter. Bu bölgede Filistinli'nin üreteceği ürünü Amerika'ya alıp taşıyacaksınız ve pazarlayacaksınız, bu bile bizim için önemli bir şey" diyor. Onlar da biz bu işi memnuniyetle yaparız diyorlar.

● Güvenlik sorunu yatırımcılar için bir engel oluşturur mu?

Güvenlik sorunu çok ciddi, ortak yaşanan bölgeler olduğu gibi Filistin ve İsrailler'in ayrı yaşadığı bölgeler de var. Filistin'den bütün çıkış noktalarında İsrail'in kontrolü var. Yoldan geçmek için bile İsrailli askerlere hesap vermek durumundasınız. Dolayısıyla burada da ortaklaşa bir güvenlik şeridi oluşturulması gerekiyor. Sanayi bölgesinin kurulacağı yere göre güvenlikli yol oluşturulacak ki, o bölgeden mallar çıkarak dış dünyaya açılabilsin. Amerika'ya, Türkiye'ye veya Avrupa ülkelerine gidebilsin.

Bu projenin temelinde buradan çıkacak ürünlerin bütün dünya ülkelerine gümrüksüz girişi söz konusu olacak. Bütün dünya ülkeleri ile serbest ticaret anlaşması yapılması gerekecek veya özel statü uygulanacak. Çin ürünleri ile bu koşullarda rekabet edilebilir. Ayrıca maliyetler çok düşük olacak büyük ihtimalle. Şu anda Filistin'in yüzde 60'ı işsiz. İnsanlar aç. Türk yatırımcılar gibi diğer ülkelerden de yatırımcılar güvenlik şeridi oluşturulduktan sonra rahatlıkla gidip yatırım yapabilirler. Filistinli işadamları da yatım yapmak istiyorlar. İşadamlarının da girip çıkacağı belirlenen noktalar yeşil hat olacağı için...

● Bu proje TOBB'a ne kazandırır?

TOBB'un yürüttüğü sosyal proje gibi bakılabilir. Fakat diğer taraftan İsrail'in eli dünyada her tarafa uzanabiliyor. TOBB'un kuracağı bağlantılarla çatı altındaki üyeler yararlanacaktır, örneğin İsrail'le. Belki de yeni ortaklıklar gündeme gelebilir. Filistin için de bu söylediklerim geçerli, dünyada bölge dışında olan birçok Filistinli işadamı da var. Buna örnek olacak bir olayı da yaşadık. Filistin Ticaret ve Sanayi Odası'nın Başkanı'nın kardeşi bizi bir akşam evine çay içmeye davet etti. Kendisi ciddi işadamı. San Francisco'da yaşıyor, dokuz çoğu var. Üç kızı San Francisco'da avukat. Evi üç din açısından önemli olan bölgeye bakıyor ve buraya bir otel yaptırmak istiyor. Hatta bu konuda Rifat Bey'den yardım istedi. "Sizin İsrail'le iyi diyalogunuz var acaba benim adıma İsrailleri burada otel yaptırmam konusunda ikna edebilir misiniz" dedi. Dolayısıyla TOBB'un bu projesi Türkiye'ye önemli fırsatlar sunacaktır.